

po 8 odd. ima 35 šol po 15 odd. imajo 3 šole
po 9 odd. ima 26 šol po 16 odd. imajo 2 šole
po 10 odd. ima 33 šol po 17 odd. imajo 3 šole
po 11 odd. ima 17 šol po 18 odd. ima 1 šola
po 12 odd. ima 11 šol po 20 odd. ima 1 šola
po 13 odd. ima 9 šol po 21 odd. ima 1 šola
po 14 odd. ima 5 šol po 22 odd. ima 1 šola

V zgornjih razpredelnicah se ne ujemata število šol z 1 temeljnim oddelkom in število šol z 1 oddelkom zato, ker so 3 šole, ki imajo slovenski in manjšinski oddelek. Podobno velja tudi za šole z 2 in več temeljnimi oddelki.

V ljudskih šolah je vseh oddelkov 4135. Otroški vrtci imajo 81 oddelkov, zavetišča pa 33 oddelkov. Vse ljudskošolske enice imajo torej skupaj 4249 oddelkov. Med temi je specialnih oddelkov 73 (za slepe 3, za gluhe 12, za manjnadarjene 55, v deškem vzgajališču 2 in v gozdni šoli 1).

V času od 1. novembra 1938. do 1. novembra 1939. je bilo na novo ustanovljenih 114 oddelkov ljudske šole in 1 oddelke otroškega vrtca, ukinjenih pa 31 oddelkov in 1 oddelke otroškega vrtca. Skupaj je torej vseh oddelkov letos 83 več kot lani. Predvidenih je še nekaj razširitev šol, kar se bo zgodilo v zakonitem roku med 1. majem in 31. oktobrom, če bodo seveda do tedaj izpolnjeni vsi potrebni pogoji za to.

Vse ljudske šole, vrtci in zavetišča imajo 2937 učilnic (od lani + 68), manjka jih torej 1312. V zasebnih šolah jih je 69. Zaradi pomanjkanja učilnic se mora v mnogih šolah vršiti menjalni dopoldanski in popoldanski pouk, kar močno ovira redno šolsko delo in onemogoča temeljito zračenje in čiščenje učnih prostorov. Pozimi se mora pouk marsikje zaradi kratkega dneva predčasno končati.

Učiteljstvo.

Dočim je bilo lani 4377 učnih oseb, jih je bilo letos na dan 1. novembra 1939. — 4332 (od lani — 45), in sicer 1509 učiteljev in 2823 učiteljic. Med letom je bilo namreč 39 učiteljev prevedenih v šolsko upravno službo za šolske referente in šolske tajnike. V skupnem številu učiteljstva tudi ni všteti 36 nadzornikov in 1 v d. nadzornika. S temi vred bi bilo letos 31 učnih oseb več kot lani. To število se je v teku novembra in decembra še nekoliko dvignilo zaradi novih postavitev učiteljskih abiturientov (ok. 30).

V številu 4332 je všteti 9 kontraktualcev in 33 dnevničarjev.

Dodeljenih je kraljevski banski upravi 34 učiteljev oziroma učiteljic, sreskim načelstvom 28, gospodinjstvom 14, Glasbeni Maticama in Ljubljani in Mariboru 4, kazniški šoli v Mariboru 1, kralj. konzultatu v Celovcu 1, izseljencem 3, meščanskim šolam 88, gimnazijam 5; skupaj 178 učnih oseb. V višjih pedagoških šolah študira 36 učnih oseb, a v tečaju za obvezno telesno vzgojo 7. Z ljudskih šol je torej skupaj oddelčenih 221 učnih oseb.

Če prištejemo tej vsoti 221 še 26 učnih oseb, ki vrše službo v zavetiščih, 31 državnih veroučiteljev, 10 predmetnih učiteljev, 68 otroških vrtnaric, 58 učiteljic ženskih ročnih del, dalje 11 šolskih upraviteljev, ki so oproščeni razrednega pouka zaradi velikega števila oddelkov in poverjenih jim šolam, t. j. 204, kar da skupaj 425 učnih oseb, ki ne poučujejo v svojih oddelkih, tedaj vidimo, da poučuje v oddelkih le 3907 učiteljev oziroma učiteljic. Ker pa je vseh oddelkov 4135, manjka še 228 oddelkovnih učiteljev.

To pomanjkanje bo zelo občutno še nekaj let, zakaj vsi dosedaj še na službo čakajoči abiturienti in abiturientke so že nastavljeni, konec tekočega šolskega leta pa bo prišlo z učiteljske kvečume do 40 novih učnih moči. Zaradi tega bo potrebna nova revizija števila oddelkov in posameznih šolam.

V času od 1. novembra 1938. do 1. novembra 1939. je bilo poleg 14 bivših učiteljev (11 reaktiviranih, 3 po vrnitvi od vojakov) in 4 kontraktualcev sprejetih v državno službo še 192 abiturientov in abiturientk; od teh je

bilo postavljenih v dravsko banovino 169 (43 moških in 126 žensk), v druge banovine pa 23 (20 moških in 3 ženske).

Ostavko na državno službo je podalo v tem času 22 učnih oseb (6 moš. in 16 žensk), umrlo jih je 18, upokojenih pa je bilo 75 učnih oseb.

Premestitev po prošnji je bilo skupaj 406, po službeni potrebi 48, po kazni 5.

Učenci.

V začetku šolskega leta 1939/40. je bilo v ljudskih šolah 185.824 otrok (93.222 učencev in 92.602 učenki), med temi v zavodih za defektne otroke in v pomožnih oddelkih 739 (439 dečkov in 300 deklic); v otroških vrtcih je bilo 2249 otrok (1067 dečkov in 1182 deklic); v vseh skupaj 188.812. Od teh je Jugoslovancev 186.196, Nemcev 2036, Madžarov 481, drugih 99. Lani je bilo vseh otrok v ljudskošolskih enicah 188.136, letos torej 676 več. Na oddelke ljudske šole odpade povprečno 45 učencev, torej za 2 manj kot lani.

V šolo se ni vpisalo v preteklem letu: zaradi duševne nesposobnosti 251 otrok (143 m. + 108 ž.), zaradi telesne nesposobnosti 607 otrok (276 m. + 331 ž.), zaradi nalezljivih bolezni 42 otrok (18 m. + 24 ž.), zaradi prevelike oddaljenosti 7 otrok (4 m. + 3 ž.). Skupaj 907 otrok (441 m. + 466 ž.).

Preteklo šolsko leto ni izdelalo 18,8 % vseh otrok, a z redom neprimerno iz vedenja je bilo redovanih 0,4 % vseh otrok.

Šolski obisk je znašal 88,1 %. Starši oziroma odgovorni redniki, ki v tem pogledu niso vršili svoje v zakonu predpisane dolžnosti, so bili v smislu predpisov opominjani ali klicani na odgovor. Kraljevska banska uprava je stavila ministrstvu med drugim predlog, da se izpremeni § 61. zakona o ljudskih šolah v tem smislu, da bo imel pravico kaznovanja sreski načelnik.

Šolsko delo in pouk.

Skoraj v vseh šolah se je pouk začel v zakonitem roku, le par šolam se je dovolil poznejši začetek zaradi nedovršenih adaptacijskih del pri šolskih posopjih.

Pouk se vrši vobče v skladu z zakonitim predpisi. Določila § 44. zakona o ljudskih šolah glede koncentracije pouka in samodelavnosti otrok so posamezni učitelji izvajali z večjim ali manjšim uspehom. Predpisane učne programe skušajo učitelji prilagoditi krajevnim razmeram in potrebam. Tudi v praktičnem delu na šolskem vrtu so se otroci iz višjih razredov vadili, prav tako tudi v poljedelstvu in gospodinjstvu. Ponekod so izvajali z veliko vneto tudi pogozdovanje golčav oziroma zasajevanje dreves.

Močno ovira redni in uspešni pouk veliko pomanjkanje primernih šolskih prostorov, dalje pomanjkanje učiteljstva, kakor tudi to, da niso vsi učenci zadostno preskrbljeni z učnimi knjigami in samoučili.

Iz gospodarskih razlogov se tudi ne izpopolnjuje povsod učiteljske in šolske knjižnice tako, kot bi bilo to želeli zaradi večjega učnega in vzgojnega napredka. Obstoječe knjižnice se pa tako učitelji kot učenci pridno poslužujejo.

O potrebnih ukrepih za izboljšanje vzgoje in pouka je učiteljstvo razpravljalo pri svojih rednih konferencah. To prizadevanje so s svoje strani podpirali tudi okrajni šolski nadzorniki in kraljevska banska uprava s svojimi navodili. V decembru 1938. je zboroval banovinski učiteljski svet (konferenca nadzornikov). Prosvetni oddelek je izdal več razpisov, s katerimi je skušal dvigniti raven naše ljudske šole. Posebej je z okrožnima razpisoma uredil vprašanje predčasne odpuščanja otrok iz šole in vprašanje šolskih olajšav v smislu zakonitih določil.

Druge okrožnice so poleg gospodarskih zadev obravnavale zlasti nadzorstvo učencev v šoli, državljansko vzgojo v narodno mešanih krajih, pospeševanje tujškega prometa, telovadna povelja v slovenščini, pismene na-

loge v ljudskih šolah, dnevnik šolskega dela, oblike učiteljstva i. dr.

Učiteljstvo se je ponekod z veliko vneto udeleževalo tudi v izvenšolskem prosvetnem delu. Tudi zadevno evidenco vodi prosvetni oddelek.

UČITELJSKI POKRET

Bližamo se zaključku prve faze našega delovnega programa

Ob izidu današnje »Prosvete«.

Ko smo pred leti izdelali naš maksimalni delovni načrt, smo se zavedali, da zahteva ta, poleg svoje zgodovinske utemeljenosti, pedagoške nujnosti in sociološke pogojenosti v naši razvojni zakonitosti, tudi še primerno količino optimizma, dobre volje in idealizma od vsakega, ki si načrt osvoji. Optimizma in volje do dela ni manjkalo, vsaj ne pri oni mali skupini pokretašev, ki se je zbrala okrog načrta v Mariborski delovni zajednici. Kljub temu pa smo šli na delo s pritaženo bojznostjo, da bo naša prizadevanja doletela ista usoda kot podobne predhodne akcije v učiteljskih vrstah. Ob priliki izida prve števe »Prosvete« smo čuli glasove, da so to »prvi koraki v svet naše slovenske istinitosti« in da »jim bodo sledili nadaljnji in polni pričakovanja zremo na njihovo požrtvovalno prizadevanje«. Ali so bila ta pričakovanja zama? Ali so naša prizadevanja razočarala?

Vsa naša dosedanja raziskavanja so šla za tem, da poiščemo — v skladu z izdelanim načrtom — one bitne elemente, ki nesporno vplivajo na telesni razvoj in duševno stanje naše mladine. S sukcesivnim izvajanjem našega delovnega načrta smo se približali zaključku naše prve faze, t. j. kako vplivajo socialne in ekonomske prilike na telesno rast slovenskega otroka. V ta namen smo se poslužili anketnega sistema o stanovanjskih prilikah, zaposlenosti, obleki, prehrani in to v zvezi s socialno-ekonomskim izvorom mladine. Z današnjo »Prosveto« pa objavljamo rezultate o telesnem stanju te mladine in resumiramo naša dosedanja dognanja v pogledu telesne zaostalosti.

Zavedamo se, da je tu, kakor pri vsem našem dosedanjem delu, še marsikaj pomanjkljivega in ne dokončno dognanega, kar bo morda temu ali onemu kamen spotike, vendar bo pa moral priznati vsakdo, ki objektivno motri in sledi našemu delu, da smo položili osnove za spoznavanje in razumevanje slovenskega otroka. Orali smo ledino in zato nismo mogli preko pogrešk. Ker smo pa šli za tem, da dobi naše delo objektivno vrednost, smo vedno sproti odkrito priznavali in opozarjali na pomanjkljivosti, ki so se nam pokazale tekom raziskavanja in tekom obdelave materiala. Tako smo to storili tudi v sedanji »Prosveti«.

Pri našem dosedanjem delu mnoge moti dejstvo, da se poslužujemo v veliki meri statističnih podatkov in smo jim vsled tega presuhoparni in predolgočasni. No, tem ni pomoči, ker ne delamo za razvedrilno in zabavo. Zavedamo se namreč, da predvsem statistični podatki nudijo taka konkretna dejstva, na osnovi katerih moremo delati konkretne analize, ki so nam predvsem potrebne in ker šele statistični podatki zamorejo v sodbah znižati zmotni koeficient. Vsi oni tovarišice, ki jim ni usoda naše mladine prazna beseda, so pa ostali hladni in nezainteresirani ob našem delu in prizadevanju, pa prav gotovo ne bodo mogli ostati ravnodušni ob izidu sedanje »Prosvete«. Pogled v dosedaj izvršeno delo, predvsem pa zadnji rezultati o telesnem stanju, bodo nujno silili vsakogar, ki je količikar zainteresiran na stanju in razvoju slovenske mladine (in to je v prvi vrsti učitelj), da bo na osnovi dobljenih rezultatov nadaljeval z raziskavanji in tako skušal spoznavati in ra-

Vsi nadzorni organi so podrejeni učiteljskemu redno nadzorovali. Žal so šolski nadzorniki vobče preveč obremenjeni s pisarniškimi delom in se zato ne morejo v izdatnejši meri posvetiti didaktičnemu in pedagoškemu vodstvu. (Se nadaljuje.)